

Identifying and Validating Effective Strategies for Environmental Policymaking based on Green Culture and its Consequences in the Agricultural Jihad Organization of Kohgiluyeh and Boyer Ahmad Province

Shamseddin Rahimizadeh ¹, Hassan Soltani ^{2*}, Hamid Mahmoudian Attaabadi ³, Saeed Razeghi ⁴, Syyed Amir Shamsniya ⁵

1. PhD Student, Department of Management, Shi.C., Islamic Azad University, Shiraz, Iran.
2. Associate Professor, Department of Management, Shi.C., Islamic Azad University, Shiraz, Iran.
3. Associate Professor, Department of Islamic Studies, Shi.C., Islamic Azad University, Shiraz, Iran.
4. Assistant Professor, Department of Management, Shi.C., Islamic Azad University, Shiraz, Iran.
5. Associate Professor, Department of Water Engineering, Shi.C., Islamic Azad University, Shiraz, Iran.

OPEN ACCESS

Article type: Research Article

***Correspondence:** Hassan Soltani

hassan.soltani@iau.ac.ir

Received: March 23, 2025

Accepted: May 21, 2025

Published: Spring 2025

Citation: Rahimizadeh, Sh., Soltani, H., Mahmoudian Attaabadi, H., Razeghi, S., Shamsniya, S. A. (2025). Identifying and Validating Effective Strategies for Environmental Policymaking based on Green Culture and its Consequences in the Agricultural Jihad Organization of Kohgiluyeh and Boyer Ahmad Province. *Journal of Management and Sustainable Development Studies*, 5(1), 29-49.

Publisher's Note: MSDS stays neutral with regard to jurisdictional claims in published material and institutional affiliations.

Copyright: Authors retain the copyright and full publishing rights.

Published by Islamic Azad University of Zahedan. This article is an open access article licensed under the [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Abstract: The aim of this research is to identify and validate effective strategies on environmental policy-making based on green culture and its consequences in the Agricultural Jihad Organization. The research approach is a mixed research approach and uses a mixed exploratory method. The statistical population in the qualitative section was all executive and academic experts, both at the qualitative and quantitative levels (260 people). In the qualitative section, judgmental and snowball sampling was used, which was achieved by interviewing 19 people from the intended sample to obtain theoretical saturation. The sampling method in the quantitative section was stratified and available. The data collection tool was the interview in the first stage and after coding and identifying themes and indicators, a questionnaire was developed and used to validate the model. Data analysis in the qualitative section was carried out using content analysis, and in the quantitative section it was carried out with the help of LISREL software. The results of thematic analysis showed that the most important strategies have 3 concepts and 15 codes including financial policies, education, promotion and culture building, development of green innovation and the most important consequences have 4 concepts and 22 codes including economic, environmental, social and organizational consequences based on green culture. The results of factor analysis showed that the strategies and consequences of environmental policymaking based on green culture in the Agricultural Jihad Organization are effective.

Keywords: Green Culture, Agricultural Jihad, Environmental Policymaking.

DOI: [10.71572/msds.2025.1202616](https://doi.org/10.71572/msds.2025.1202616)

Extended Abstract

Introduction

The pattern of shared initial assumptions about environmental management and problems is defined as green culture. These assumptions or beliefs and values related to environmental management shape individuals' behaviors, and green culture has a positive impact on green innovation (Song et al., 2020). Green management and culture are a set of comprehensive, targeted and continuous studies and actions that are carried out at different levels of government agencies to improve and sustain the current status of the organization in order to achieve the status of a green government. The goal of green management is to reduce costs and negative environmental impacts resulting from consumption in government agencies through the implementation of an environmental management system, changing consumption patterns, optimal use of resources and reducing waste, and ultimately improving the environment (Chen & Chang, 2013). Green culture is positively related to organizational environmental responsibility, and green knowledge base can partially mediate their relationship. Green education (capability) and green participation (opportunity) can separately or jointly moderate the relationship between green culture and green knowledge base. Green performance management (motivation) positively moderates green knowledge base and organizational environmental responsibility. Green culture also has a complex impact on the environmental responsibility of the organization, green resources are of outstanding importance and bring new insights (Yadav et al., 2018). The main goal of green management is to conserve resources, improve the quality of the physical environment, and improve processes (Moini et al., 2014). The main goal of green management is to conserve resources, improve the quality of the physical environment, and improve processes (Moini et al., 2014). Corporate or organizational green culture has a positive impact on behavior (Mohammadi, 2017). Green culture is positively related to environmental responsibility, and green knowledge base can partially mediate their relationship. Green performance management through motivation positively moderates the organization's green knowledge base and environmental responsibility (Yadav et al., 2018). Environmental policymaking is a type of policy that is not only effective in the ecological or environmental field, but also in economic, financial, political, cultural, and social categories (Chan, 2020). Environmental policies are developed and implemented based on a country's social, economic, and cultural contexts, as well as the broader concept of sustainable development. (Tuokuu et al., 2019) Environmental policies are government activities aimed at improving the quality of the environment and making better use of natural resources (Kraft, 2017). Green managers in organizations can help create a balance between resource consumption and economic development and improve their economic, social, and environmental performance (Song et al., 2020). If we want to solve the problems related to the environment in the Agricultural Jihad Organization of Kohgiluyeh and Boyer Ahmad Province, the development of green culture is of great importance in this organization. Therefore, in order to develop a green culture for environmental protection, we need effective factors, strategies, and consequences, which we examine in this study.

Theoretical framework

Environmental policies are government activities aimed at improving environmental quality and making better use of natural resources (Kraft, 2017). Agriculture is the main axis for the development of any country and provides the foundation for poverty reduction, economic growth, and food security, especially in developing countries, in the 21st century (S. F. Y. G. Sadegh

Salehi, 2023). The pattern of shared initial assumptions about environmental management and problems is defined as green culture (Song et al., 2020).

Methodology

The research method was a combination of quantitative and qualitative methods, and considering the qualitative data collection in the first stage and its validation in the next stage, it was of the exploratory mixed type. The statistical population in the qualitative section was all executive and academic experts, both at the qualitative and quantitative levels (260 people). In the qualitative part, judgmental and snowball sampling was used, which was achieved by interviewing 19 people from the intended sample to achieve theoretical saturation. The sampling method in the quantitative part was stratified and available. The data collection tool in the first stage was interviews, and after coding and identifying themes and indicators, a questionnaire was developed and used to validate the model. Data analysis in the qualitative part was carried out using content analysis. In the quantitative part, it was carried out using Lisrel software.

Discussion and Results

In general, according to the results of the content analysis, the most important strategies have 3 concepts and 15 codes, including financial policies, education, promotion and culture building, and development of green innovation, and the most important consequences have 4 concepts and 22 codes, including economic, environmental, social, and organizational consequences based on green culture. And the results of the factor analysis of the model have a good fit and can largely explain the process of environmental policy-making based on green culture in the Agricultural Jihad Organization, and the sum of these factors leads to the development of environmental policy-making based on culture in the Agricultural Jihad Organization. The results of factor analysis showed that the model has a good fit and can largely explain the environmental policy-making process based on green culture in the Agricultural Jihad Organization.

Conclusion

In general, the results of thematic analysis showed that the most important strategies have 3 concepts and 15 codes including financial policies, education, promotion and culture building, development of green innovation, and the most important consequences have 4 concepts and 22 codes including economic, environmental, social and organizational consequences based on green culture. Also, the results of factor analysis showed that the strategies and consequences of environmental policymaking based on green culture in the Agricultural Jihad Organization are effective.

Contribution of authors

All authors have participated in this research in equal proportion.

Ethical approval

Written informed consent was obtained from the individuals for their anonymized information to be published in this article.

Conflict of interest

No conflicts of interest are declared by the authors.

مطالعات مدیریت و توسعه پایدار

سال پنجم، شماره اول، بهار ۱۴۰۴ - صفحه ۴۹-۲۹

Homepage: <https://sanad.iau.ir/journal/msds> - eISSN: 2783-4395

شناسایی و اعتبارسنجی راهبردهای مؤثر بر خط مشی گذاری زیست محیطی مبتنی بر فرهنگ سبز و پیامدهای آن در سازمان جهاد کشاورزی استان کهگیلویه و بویراحمد

شمس الدین رحیمی زاده^۱، حسن سلطانی^{۲*}، حمید محمودیان عطاآبادی^۳،
سعید رازقی^۴ و سید امیر شمس نیا^۵

۱. دانشجوی دکتری، گروه مدیریت، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران.
۲. دانشیار، گروه مدیریت، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران.
۳. دانشیار، گروه معارف اسلامی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران.
۴. استادیار، گروه مدیریت، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران.
۵. دانشیار، گروه مهندسی آب، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران.

چکیده: هدف از این پژوهش، شناسایی و اعتبارسنجی راهبردهای مؤثر بر خط‌مشی‌گذاری زیست محیطی مبتنی بر فرهنگ سبز و پیامدهای آن در سازمان جهاد کشاورزی می‌باشد. رویکرد تحقیق ترکیبی (کمی و کیفی) بوده و از روش آمیخته اکتشافی بهره گرفته است. جامعه آماری در بخش کیفی، کلیه خبرگان اجرائی و دانشگاهی چه در سطح کیفی و چه در سطح کمی (۲۶۰ نفر) بودند. در بخش کیفی، از نمونه گیری قضاوتی و گلوله برفی استفاده شد که با مصاحبه با ۱۹ نفر از نمونه‌های مد نظر اشباع نظری به دست آمد. روش نمونه‌گیری در بخش کمی به صورت طبقه‌ای و در دسترس بود. ابزار گردآوری داده‌ها در مرحله اول مصاحبه و بعد از کدگذاری و شناسایی مضمون‌ها و شاخص‌ها، پرسشنامه تدوین و برای اعتبار بخشی مدل استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در قسمت کیفی با استفاده از تحلیل مضمون صورت گرفت و در قسمت کمی به کمک نرم‌افزار لیزرل انجام شد. نتایج حاصل از تحلیل مضمون نشان داد که مهم‌ترین راهبردها دارای ۳ مفهوم و ۱۵ کد شامل سیاست‌های مالی، آموزش، ترویج و فرهنگ‌سازی، توسعه نوآوری سبز و مهم‌ترین پیامدها دارای ۴ مفهوم و ۲۲ کد شامل پیامدهای اقتصادی، زیست محیطی، اجتماعی و سازمانی مبتنی بر فرهنگ سبز است. نتایج تحلیل عاملی نشان داد راهبردها و پیامدهای خط‌مشی‌گذاری زیست محیطی مبتنی بر فرهنگ سبز در سازمان جهاد کشاورزی اثر بخش است.

واژگان کلیدی: فرهنگ سبز، جهاد کشاورزی، خط‌مشی‌گذاری زیست محیطی.

دسترسی آزاد

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

*نویسنده مسئول: حسن سلطانی

hassan.soltani@iau.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۱/۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۳۱

تاریخ انتشار: بهار ۱۴۰۴

استناد: رحیمی‌زاده، شمس‌الدین. سلطانی، حسن. محمودیان عطاآبادی، حمید. رازقی، سعید. شمس‌نیا، سید امیر. (۱۴۰۴). شناسایی و اعتبارسنجی راهبردهای مؤثر بر خط‌مشی‌گذاری زیست محیطی مبتنی بر فرهنگ سبز و پیامدهای آن در سازمان جهاد کشاورزی استان کهگیلویه و بویراحمد. فصلنامه مطالعات مدیریت و توسعه پایدار، ۵(۱)، ۴۹-۲۹.

یادداشت ناشر: MSDS درخصوص ادعاهای قضایی در مطالب منتشر شده و وابستگی‌های سازمانی بی‌طرف می‌ماند.

کپی‌رایت: نویسندگان حق نشر و حقوق کامل انتشار را برای خود محفوظ می‌دارند.

منتشر شده توسط دانشگاه آزاد اسلامی واحد زاهدان. این مقاله، یک مقاله با دسترسی آزاد است که تحت مجوز [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) منتشر شده است.

DOI: [10.71572/msds.2025.1202616](https://doi.org/10.71572/msds.2025.1202616)

مقدمه

الگوی مفروضات اولیه مشترک درباره مدیریت و مشکلات زیست محیطی به صورت فرهنگ سبز تعریف می‌شود. این مفروضات یا باورها و ارزش‌ها مربوط به مدیریت زیست محیطی رفتارهای افراد را شکل می‌دهد و فرهنگ سبز تأثیر مثبت بر نوآوری سبز دارد. سازگاری فرهنگ سبز به سه عامل کلیدی بستگی دارد: مدیریتی داخلی و خارجی. عوامل مدیریتی شامل بینش یا سیاست‌های استراتژیک است. عوامل داخلی شامل سیستم و عملکرد است و عوامل خارجی رقابت روندهای بازار قانون و مقررات است (Chan et al., 2017). مدیریت و فرهنگ سبز، مجموعه‌ای از مطالعات و اقدامات جامع، هدفمند و مستمری است که در سطوح مختلف دستگاه‌های دولتی صورت می‌گیرد تا وضعیت موجود سازمان را در جهت نیل به وضعیت دولت سبز ارتقاء و تداوم بخشد. هدف مدیریت سبز، کاهش هزینه و آثار منفی زیست محیطی ناشی از مصرف در دستگاه‌های دولتی از طریق اجرای نظام مدیریت محیط زیستی، تغییر الگوی مصرف، مصرف بهینه منابع و کاهش ضایعات و در نهایت بهبود محیط زیست است. مدیریت و فرهنگ سبز به کارگیری مؤثر و کارآمد تمامی منابع مادی و انسانی برای هدایت و کنترل سازمان جهت نیل به اهداف زیست محیطی با سازماندهی و برنامه‌ریزی می‌باشد. هدف مدیریت و فرهنگ سبز، کاهش هزینه و آثار منفی زیست محیطی ناشی از مصرف در سازمان‌ها از طریق اجرای نظام مدیریت محیط زیستی، تغییر الگوی مصرف، مصرف بهینه منابع و کاهش ضایعات و در نهایت بهبود محیط زیست می‌باشد (Tehrani et al., 2014).

هدف اصلی مدیریت سبز، نگهداری منابع و بهبود کیفیت محیط فیزیکی و بهبود فرآیند (Moini et al., 2014). فرهنگ سبز به طور مثبت با مسئولیت زیست محیطی سازمان مرتبط است، و پایگاه دانش سبز می‌تواند تا حدی رابطه آنها را واسطه کند. آموزش سبز (توانایی) و مشارکت سبز (فرصت) می‌توانند به طور جداگانه یا مشترکاً رابطه بین فرهنگ سبز و پایگاه دانش سبز را تعدیل کنند. مدیریت عملکرد سبز (انگیزه) به طور مثبت پایگاه دانش سبز و مسئولیت زیست محیطی سازمان را تعدیل می‌کند. همچنین، فرهنگ سبز تأثیر پیچیده بر مسئولیت زیست محیطی سازمان را دارد، منابع سبز اهمیت برجسته دارد و بینش جدیدی را مطرح می‌کند (Liu et al., 2024). فرهنگ سبز شرکتی یا سازمان بر رفتار تأثیر مثبت دارد (Appiah et al., 2023). فرهنگ سبز به طور مثبت با مسئولیت زیست محیطی مرتبط است و پایگاه دانش سبز می‌تواند تا حدی رابطه آنها را واسطه کند. مدیریت عملکرد سبز به واسطه انگیزه به طور مثبت، پایگاه دانش سبز و مسئولیت زیست محیطی سازمان را تعدیل می‌کند (Liu et al., 2024).

مهم‌ترین جمله در خط مشی زیست محیطی «بشر یک زمین بیشتر ندارد پس بایستی در حفظ و مراقبت از آن بکوشد»، می‌باشد. این جمله در ظاهر ممکن است ساده باشد، اما چون زمین در معرض خطرات متعدد است، حفظ و نگهداری آن نیاز به تلاش بسیار دارد (Mohammadi, 2017). خط مشی زیست محیطی مبحث بسیار پیچیده و چند وجهی است و مسائل مرتبط با محیط زیست و حفاظت از آن بسته به اینکه فرد در چه جامعه‌ای و چگونه آموزش دیده است، متفاوت می‌باشد. به عنوان مثال مدیران، خط مشی زیست محیطی را مجموعه قوانینی می‌دانند و معتقدند برای اینکه مشکلی ایجاد نشود، باید آنها به درستی درک شوند و اغلب این قوانین را مانعی جهت کسب سود می‌دانند.

اقتصاددانان خط مشی زیست محیطی را از نواقص بازار می‌دانند، محققان علوم سیاسی این خط مشی ها را از حیث سیاسی بررسی می‌کنند و در نهایت فلاسفه محیط را مسئله ارزش‌ها و جهان بینی‌های مختلف می‌دانند (Cohen, 2006). به عبارتی، خط مشی‌های زیست محیطی فعالیت دولتی جهت بهبود کیفیت محیط و استفاده بهتر از منابع طبیعی می‌باشد (Kraft, 2017). سیستم مدیریت محیط زیستی بخشی از سیستم مدیریتی یک سازمان است که برای توسعه و استقرار خط مشی محیط زیستی و مدیریت نمودن جنبه‌های محیط زیستی آن مورد استفاده قرار می‌گیرد یا به عبارتی سیستم مدیریت محیط زیستی مجموعه‌ای از فرایندهای مدیریتی است که به تشخیص اقدامات کاهش و کنترل اثرات محیط زیستی در مجموعه کمک نموده و کمپانی را برای توسعه و حفظ و نگهداری یک ساختار مدیریتی سازمان یافته که فعالیت‌های آن کاملاً با مقررات قوانین محیط زیستی سازگاری دارد، آماده می‌سازد (Vijay Kulkarni, 2006). لذا، خط‌مشی‌گذاری زیست محیطی یکی از انواع خط مشی‌ها است که نه تنها در حوزه اکولوژیکی یا محیط زیست تأثیرگذار است، بلکه در مقوله‌های اقتصادی، مالی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی هم مؤثر است (Chan, 2020). بنابراین، خط‌مشی‌های محیطی در رابطه با دغدغه‌ها و نگرانی‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و جامعه مدنظر قرار می‌گیرند و برای بهبود اثربخشی اقدامات مربوط، ممکن است خط‌مشی‌گذاران یا تصمیم‌گیرندگان چندین سناریو را مورد توجه قرار دهند تا طیف وسیعی از جایگزین‌ها برای شرایط مختلف اجتماعی و اقتصادی و محیطی ارائه شود (Hou et al., 2021). خط‌مشی‌های زیست محیطی براساس زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی یک کشور و همچنین براساس مفهوم گسترده توسعه پایدار تدوین و اجرا می‌شوند (Tuokuu et al., 2019). افزایش هم‌افزایی بین دولت‌های مرکزی و محلی، با هم‌افزایی سیستم و بهینه‌سازی سیستم سیاسی بهبود می‌یابد که موجب تشویق عمومی به رفتار سبز می‌شود (Li et al., 2024). تغییر جو جهان و سیاست‌های حفاظت از محیط زیست، تولید کنندگان را مجبور به اتخاذ رویه‌ها و سیاست‌های زیست محیطی کرده است. سازمان‌ها در بازارهای نو ظهور، مدیریت پایداری زیست محیطی را وظیفه چالش برانگیز می‌دانند، زیرا آنها با تمرکز بر اهداف اقتصادی خود، باید در برابر محیط زیست مسئولانه رفتار کنند (Gupta et al., 2018). اثربخشی درک شده، رسانه اجتماعی، آگاهی زیست محیطی، بر هدف هنجاری و نگرانی زیست محیطی اثر گذار است (S. F. Sadegh Salehi, Yaser Gholipour, 2023). یک سازمان لازم است در ابتدای استقرار سیستم مدیریت زیست محیطی، خط‌مشی زیست محیطی خود را تعیین نماید و مدیریت ارشد سازمان متعهد به اجرای آن گردد. خط مشی در حقیقت سیاست زیست محیطی سازمان می‌باشد که مدیریت ارشد سازمان آن را تعیین و خود و سازمان تحت مدیریتش را متعهد به انجام آن می‌نماید. خط مشی زیست محیطی لازم است در برگیرنده آثار زیست محیطی مهم فعالیت‌ها، محصولات و خدمات سازمان باشد و در تدوین آن برخی نکات کلیدی چون تعهد به رعایت قوانین و مقررات زیست محیطی موجود، جلوگیری از ایجاد آلودگی و تخریب محیط زیست و بهبود مستمر سیستم مدیریت زیست محیطی مدنظر قرارگیرد. همچنین خط مشی لازم است به کلیه پرسنل ابلاغ و برای عموم قابل دسترسی باشد. همچنین رابطه معنی داری بین رفتار زیست محیطی کشاورزان با متغیرهای نگرش، دانش، فاصله روستا تا مرکز خدمات کشاورزی، تجربه کشاورزی و سابقه سمپاشی وجود دارد (Bondari et al., 2020). مدیران

سبز در سازمان‌ها می‌توانند در ایجاد تعادل بین مصرف منابع و توسعه اقتصادی کمک نمایند و عملکرد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی آنها را بهبود بخشند (Song et al., 2019). بنابراین، حفظ محیط زیست به مسائل زیادی ارتباط دارد که بزرگ‌ترین و مهم‌ترین آن مسئله خط مشی‌گذاری است. اجرای دقیق خط‌مشی متأثر از نحوه سازماندهی نیروها، منابع و امکانات و هدایت مدیران مؤسسه در تمهید تجهیزات لازم برای اجرای مطلوب خط‌مشی است. امروزه سازمان‌هایی می‌توانند به درستی نقش خود را ایفا کنند که به مسئولیت‌های اجتماعی مانند حفظ محیط زیست توجه داشته و آن را در اولویت قرار داده باشند. در هزاره فعلی تعریف اخلاق توجه به محیط زیست است و از طرفی استقرار نظام مدیریت محیط زیستی موجب کاهش هزینه‌ها می‌شود که نوعی تولید ثروت است و مدیرانی که به این مسائل توجه داشته باشند علاوه بر این مزایا، سلامت شهروندان را نیز مورد توجه قرار داده‌اند. از سوی دیگر، کشاورزی محور اصلی برای توسعه هر کشور و بنیادی برای کاهش تنگدستی و رشد اقتصادی و امنیت غذایی به ویژه در کشورهای درحال توسعه در سده ۲۱ را به وجود می‌آورد (Som et al., 2018). اگر بخواهیم مشکلات مربوط به محیط زیست را در سازمان جهاد کشاورزی استان کهگیلویه و بویراحمد حل کنیم در این سازمان توسعه فرهنگ سبز از اهمیت زیادی برخوردار است. لذا، به منظور توسعه فرهنگ سبز جهت حفاظت محیط زیست، نیازمند عوامل راهبردها و پیامدها مؤثر هستیم که در این تحقیق آن را بررسی می‌کنیم.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

خط مشی زیست محیطی

خط مشی‌های زیست محیطی فعالیت دولتی جهت بهبود کیفیت محیط و استفاده بهتر از منابع طبیعی می‌باشد (Kraft, 2017). خط‌مشی‌گذاری زیست محیطی یکی از انواع خط مشی‌هاست که نه تنها در حوزه اکولوژیکی یا محیط زیست تأثیرگذار است، بلکه در مقوله‌های اقتصادی، مالی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی هم مؤثر است (Chan, 2020). بنابراین، خط‌مشی‌های محیطی در رابطه با دغدغه‌ها و نگرانی‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و جامعه مدنظر قرار می‌گیرند و برای بهبود اثربخشی اقدامات مربوط، ممکن است خط‌مشی‌گذاران یا تصمیم‌گیرندگان چندین سناریو را مورد توجه قرار دهند تا طیف وسیعی از جایگزین‌ها برای شرایط مختلف اجتماعی و اقتصادی و محیطی ارائه شود (Hou et al., 2021). خط‌مشی‌های زیست محیطی براساس زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی یک کشور و همچنین براساس مفهوم گسترده توسعه پایدار تدوین و اجرا می‌شوند (Tuokuu et al., 2019).

فرهنگ سبز

الگوی مفروضات اولیه مشترک درباره مدیریت و مشکلات زیست محیطی به صورت فرهنگ سبز تعریف می‌شود (Song et al., 2020). مدیریت و فرهنگ سبز به کارگیری مؤثر و کارآمد تمامی منابع مادی و انسانی برای هدایت و کنترل سازمان جهت نیل به اهداف زیست محیطی با سازماندهی و برنامه‌ریزی می‌باشد. هدف مدیریت و فرهنگ سبز،

کاهش هزینه و آثار منفی زیست محیطی ناشی از مصرف در سازمان‌ها از طریق اجرای نظام مدیریت محیط زیستی، تغییر الگوی مصرف، مصرف بهینه منابع و کاهش ضایعات و در نهایت، بهبود محیط زیست می‌باشد. هدف اصلی مدیریت سبز، نگهداری منابع و بهبود کیفیت محیط فیزیکی و بهبود فرآیند است (Moini et al., 2014).

پیشینه پژوهش

محمد صالحی و همکاران (۲۰۲۳) نشان دادند اثر بخشی درک شده مشتری، رسانه اجتماعی، آگاهی زیست محیطی، بر هدف هنجاری و نگرانی زیست محیطی اثر گذار است (Sadegh Salehi, 2023). معدنی (۲۰۲۱) تدوین الگوی خط‌مشی گذاری زیست محیطی مبتنی بر گردشگری سبز را مورد تحقیق قرار داد. در میان شاخص‌ها، ارتباطات و تعاملات نهادهای متولی از میان سایر شاخص‌ها داری بیشترین نمره در این الگو بود (madani, 2022). بندری و همکاران (۲۰۱۹) نشان دادند رابطه معنی‌داری بین رفتار زیست محیطی کشاورزان با متغیرهای نگرش، دانش، فاصله روستا تا مرکز خدمات کشاورزی، تجربه کشاورزی و سابقه سمپاشی وجود دارد (bondari et al., 2020). میومند و همکاران (۲۰۱۸) نتایج حاصل از مدل‌سازی معادله ساختاری نشان داد که همه مؤلفه‌های کیفی استخراج شده اثر مستقیم و معناداری بر خطی‌مشی‌های زیست محیطی کشور دارد (Mamivand et al., 2019). کیانی سلمی و شاطریان (۲۰۱۷) نشان دادند بین عوامل سرمایه فرهنگی، هویت اجتماعی-فرهنگی و همبستگی اجتماعی با حفظ محیط زیست رابطه معناداری وجود ندارد. اما رابطه بین مشارکت اجتماعی و آموزش‌های اجتماعی و فرهنگی در باره مسائل زیست محیطی و حفظ محیط زیست معنادار است (Kiani Salmi & Shaterian, 2018). متنی زاده و همکاران (۲۰۱۵) عنوان داشته‌اند که سوابق حاکی از آن است که راه حل‌های فنی نتوانسته‌اند مانع از زوال روز افزون محیط زیست شوند (Menatizadeh et al., 2016). کرمی و کشاورز (۲۰۱۵) تأکید کردند به منظور حفظ منابع طبیعی باید در نگرشی سیستمی و جامع نگر، رابطه نظام اجتماعی بوم نظام، مورد توجه قرار گیرد و بر نقش ابعاد انسانی در سازگاری با بوم نظام تأکید شود (Karami & Keshavarz, 2015). یوتینگ لی و همکاران (۲۰۲۴) نشان دادند فرهنگ سبز به طور مثبت با مسئولیت زیست محیطی سازمان مرتبط است، و پایگاه دانش سبز می‌تواند تا حدی رابطه آنها را واسطه کند. آموزش سبز (توانایی) و مشارکت سبز (فرصت) می‌توانند به طور جداگانه یا مشترکاً رابطه بین فرهنگ سبز و پایگاه دانش سبز را تعدیل کنند. مدیریت عملکرد سبز (انگیزه) به طور مثبت پایگاه دانش سبز و مسئولیت زیست محیطی سازمان را تعدیل می‌کند. این مطالعه از نظر تئوری مکانیسم تأثیر پیچیده بین فرهنگ سبز و مسئولیت زیست محیطی سازمان را نشان می‌دهد، اهمیت منابع سبز را برجسته می‌کند و بینش جدیدی در مورد چگونگی بهبود مسئولیت زیست محیطی سازمان ارائه می‌کند (Yuting et al., 2024). چانگ لی و همکاران (۲۰۲۴) تأکید کردند افزایش هم‌افزایی بین دولت‌های مرکزی و محلی می‌تواند به طور مؤثری به طور کلی بهبود یابد. هم‌افزایی سیستم بر اساس هدف بهینه‌سازی سیستم سیاستی است برای تشویق عمومی برای تمرین رفتار سبز. در واقع این مقاله مبنایی نظری برای فرمول‌بندی سیاست راهنمای رفتار سبز عمومی ارائه کرده است (Li et al., 2024). میشل کاری و همکاران (۲۰۲۳) نشان دادند که فرهنگ

سبز شرکتی بر رفتار تأثیر مثبت دارد (Appiah et al., 2023). لی پینگ فان و همکاران (۲۰۲۳) نشان دادند نرخ یافته‌های کلیدی شامل موارد زیر است: (۱) رهبری محیطی بر فرهنگ سبز، مدیریت زیست محیطی، استراتژیک و رفتار زیست محیطی تأثیر مثبت می‌گذارد، (۲) فرهنگ سبز و مدیریت محیطی واسطه ارتباط بین رهبری محیطی و رفتار محیطی، (۳) استراتژیک تأثیر رهبری محیطی را بر آن واسطه می‌کند. رفتار محیطی از طریق رهبری محیطی، انتشار دانش و نگرش در شکل دهی تأثیر می‌گذارد. مقاله پیشنهاد می‌کند که صنایع با فن آوری پیشرفته می‌توانند جهان بینی و شیوه‌های روزانه خود را تغییر دهند (Fan & Chung, 2023). فانگ و همکاران (۲۰۲۲) به بررسی نقش میانجی فرهنگ سبز و نوآوری سبز در رابطه بین مدیریت منابع انسانی سبز و عملکرد محیطی می‌پردازد. این تحقیق در مقیاس بزرگ به مطالعه ۲۹۰ کارمند از شرکت‌های تولیدی در مالزی پرداخت. آنها یک فرهنگ آگاهانه از نظر زیست محیطی و ترویج نوآوری سبز محیط زیست در بین کارکنان آگاه و در نهایت، اهمیت این مطالعه را برای مدیریت ارشد برجسته نشان دادند و به مفهوم واسطه‌ای نقش فرهنگ سبز و نوآوری سبز و پیامدهای آن برای نسل‌های آینده مدیران مسئول که این دانش را کسب خواهند کرد تأکید دارد (Fang et al., 2022). سادام و همکاران (۲۰۲۲) خرید سبز در گذشته، حال و آینده را مورد بررسی قرار دادند. آنها نشان دادند خرید سبز در توسعه پایدار نقش اساسی دارد (Hazaeta et al., 2022). تانوا سم و همکاران (۲۰۲۲) مدیریت منابع انسانی سبز در صنایع خدماتی شامل سازه، پیشینیان، پیامدها و چشم‌انداز را مورد بررسی قرار داده و بهبود سیستم مدیریت منابع انسانی را نشان دادند (Tanova & Bayighomog, 2022). شارما شهیب و همکاران (۲۰۲۱) دریافتند که مرتبط ترین عامل نوآوری، سازگاری فرهنگ سبز است و عملکرد سبز به عنوان پیامد اصلی و نقش واسطه‌ای معنادار تعهد کارکنان بین نوآوری و عملکرد سبز یافت شد (Sharma et al., 2021). مخلوف و همکاران (۲۰۲۱) نقش گرایش کارآفرینی سبز بر عملکرد محیطی، دیدگاه مبتنی بر منابع طبیعی را مورد بررسی قرار دادند و نشان دادند پایداری محیطی وظیفه اصلی کارآفرینی زیست محیطی با مدیریت انتقادی است (Makhloufi et al., 2021). نیسار و همکاران (۲۰۲۱) نقش مدیریت منابع انسانی سبز را بر عملکرد محیطی هتل سبز مورد بررسی قرار دادند (Nisar et al., 2021). سونگ و همکاران (۲۰۲۰) در تحقیقی نشان دادند مدیران سبز در سازمان‌ها می‌توانند در ایجاد تعادل بین مصرف منابع و توسعه اقتصادی کمک نماید و عملکرد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی آنها را بهبود می‌بخشند (Song et al., 2020). جان و همکاران (۲۰۱۹) نشان داده‌اند که نوآوری سبز به عنوان یک متغیر میانجی در رابطه بین فرهنگ سبز و عملکرد محیطی عمل می‌کند (García-Machado & Martínez-Ávila, 2019). وانگ و همکاران (۲۰۱۹) نشان دادند؛ چگونه فرهنگ سبز سازمانی بر عملکرد سبز تأثیر می‌گذارد و مزیت رقابتی نقش میانجی نوآوری سبز را دارد. همچنین، نشان دادند به منظور مدیریت و کنترل بداخلاقی‌ها به یک رویکرد چند نظامی و جامع نیاز است (Wang et al., 2019). اکلیلو و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهش خود به این نتیجه نائل شدند که روستائیان ممکن است اطلاعات، آگاهی و توان مالی لازم را داشته باشند اما در مورد

اخلاق لازم برای بکارگیری فعالیت های متناسب با محیط زیست، با کمبودهایی دست به گریبان هستند (Aklilu et al., 2016).

روش پژوهش

رویکرد تحقیق ترکیبی (کمی و کیفی) بوده و از روش آمیخته اکتشافی بهره گرفته است. جامعه آماری در بخش کیفی، کلیه خبرگان اجرائی و دانشگاهی چه در سطح کیفی و چه در سطح کمی (۲۶۰ نفر) بودند (جدول ۱). در بخش کیفی از نمونه گیری قضاوتی و گلوله برفی استفاده شد که با مصاحبه با ۱۹ نفر از نمونه های مدنظر اشباع نظری به دست آمد. روش نمونه گیری در بخش کمی به صورت طبقه ای و در دسترس بود. ابزار گردآوری داده ها در مرحله اول، مصاحبه و بعد از کدگذاری و شناسایی مضمون ها و شاخص ها، پرسشنامه تدوین و برای اعتبار بخشی مدل استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده ها در قسمت کیفی با استفاده از تحلیل مضمون صورت گرفت و در قسمت کمی به کمک نرم افزار لیزرل انجام شد. ملاک انتخاب مواردی نظیر داشتن تألیفات در زمینه محیط زیست، مدیریت و فرهنگ سبز، سابقه طولانی در این زمینه و ارتباط فعلی با زمینه تحقیق، مناسب تشخیص داده شدن توسط اساتید راهنما و مشاور (در نفرات بعدی معرفی توسط مصاحبه شونده های اولیه) و همچنین از طریق فرمول کوکران برابر ۲۶۰ نفر به دست آمد. پایایی پرسشنامه و تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون های آلفای کرونباخ و همچنین میانگین واریانس استخراج شده، کولموگروف اسمیرنف، تحلیل عاملی تأییدی و همبستگی پیرسون استفاده شد.

جدول ۱. جزئیات مشارکت کنندگان در مصاحبه (Source: By author)

ردیف	کد مصاحبه	جنسیت	تحصیلات	حوزه فعالیت فعلی	سابقه فعالیت
1	U1	مرد	دکتری	گیاه پزشکی	۲۵
2	U2	مرد	دکتری	کشاورزی و امنیت غذایی	۲۲
3	U3	مرد	دکتری	شیلات و ایزیان	۲۷
4	U4	زن	دکتری	زراعت و اصلاح نباتات	۳۳
5	U5	مرد	دکتری	ترویج و آموزش کشاورزی	۱۸
6	U6	مرد	دکتری	منابع طبیعی و آبخیزداری	۲۵
7	U7	مرد	دکتری	دامپزشکی	۲۹
8	U8	مرد	دکتری	باغبانی	۱۷
9	U9	مرد	دکتری	زراعت و اصلاح نباتات	۲۴
10	U10	زن	دکتری	کشاورزی صنایع غذایی	۱۹
11	U11	مرد	دکتری	کشاورزی و امور عشایر	۳۱
12	U12	مرد	دکتری	محیط زیست و امنیت غذایی	۲۷
13	A1	مرد	دکتری	ترویج و آموزش کشاورزی	۲۲
14	A2	مرد	دکتری	زنتیک و اصلاح دام و طیور	۳۰
15	A3	مرد	دکتری	بیوتکنولوژی کشاورزی	۲۰
16	A4	مرد	دکتری	کشاورزی و آب و خاک	۱۸
17	A5	مرد	فوق لیسانس	کشاورزی و حوزه امور اراضی	۲۸
18	A6	مرد	دکتری	شیلات و ایزیان	۲۵

ردیف	کد مصاحبه	جنسیت	تحصیلات	حوزه فعالیت فعلی	سابقه فعالیت
19	A7	مرد	دکتری	منابع طبیعی و آبخیزداری	۳۴

یافته‌های پژوهش

مشارکت کنندگان در پاسخ به سؤالات مرتبط با هر یک از ابعاد به تشریح پدیده خط مشی‌گذاری زیست محیطی مبتنی بر فرهنگ سبز پرداختند. از تحلیل جملات و دیدگاه‌های این افراد، کدهای اولیه استخراج شد. در مرحله بعد، کدهای مشترک و مورد تأکید کلیه مصاحبه شونده‌گان به انضمام کدهای با اهمیت از دید محقق به عنوان کدهای نهایی مشخص شدند. توضیحات مصاحبه شونده‌گان در پاسخ به سؤالات مربوط به راهبردها و پیامدهای خط مشی‌گذاری زیست محیطی مبتنی بر فرهنگ سبز منجر به شناسایی کدهای جدول ۳ و ۴ شده است.

مکانیزم‌ها و راهبردها

مصاحبه شونده‌گان در پاسخ به سؤالاتی که مربوط به مکانیزم‌ها و راهبردهای خط‌مشی‌گذاری زیست محیطی مبتنی بر فرهنگ سبز است، توضیحات و مصادیقی را بیان کردند که کدهای مستخرج از عبارات مهم آنها استخراج شده است. در مرحله بعد این کدها پالایش شده و مهم‌ترین آنها کدهای نهایی مکانیزم‌ها و راهبردها را شکل داده است. در جدول ۲ کدهای نهایی ارائه شده است.

جدول ۲. مفاهیم و مقوله‌های شناسایی شده مرتبط با مکانیزم‌ها و راهبردها (Source:By author)

مقوله	مفهوم	کدهای نهایی
استراتژی و راهبردها	سیاست‌های مالی	ارائه مشوق‌های مالی و یارانه برای کشاورزان به منظور پذیرش تکنولوژی‌های جدید و مصرف بهینه انرژی مبتنی بر فرهنگ سبز
		مصوب کردن مالیات سبز جهت تولید کنندگان محصولات سبز
	مالی	اعمال سیاست‌های تشویقی مثل تسهیل در صادرات تولیدکنندگان محصولات سبز در جهت حمایت از محیط زیست
		مبتنی بر فرهنگ سبز
	آموزش، ترویج و فرهنگ‌سازی	حمایت و تقدیر از وارد کنندگان نهاده‌های کشاورزی سبز
		آشناسازی مصرف‌کنندگان با فرهنگ زیست محیطی
	توسعه و نوآوری سبز	نشر، توسعه و ترویج اهمیت فرهنگ سبز
		معرفی و تقدیر کارمندان و بهره‌برداران نمونه سبز
	توسعه و نوآوری سبز	توانمندسازی و ترغیب کارکنان در جهت فرهنگ سبز
		اشتراک‌گذاری و انتقال اطلاعات بین تولیدکنندگان محصولات سبز
توسعه و نوآوری سبز	توسعه و نوآوری سبز	سهیم کردن همکاران آگاه به فرهنگ سبز در تصمیم‌گیری‌ها
		نشر و توسعه دانش الگوی کشت و فرهنگ سبز در سازمان
	توسعه و نوآوری سبز	حمایت و ایجاد انگیزه از شرکت‌های دانش‌بنیان در تولید ادوات کشاورزی با مصرف بهینه انرژی
توسعه و نوآوری سبز	توسعه و نوآوری سبز	توسعه فناوری‌های مدرن در بخش کشاورزی
		تدوین و اجرای برنامه‌های فنی و مالی برای کاهش هزینه تولید محصولات سبز
توسعه و نوآوری سبز	توسعه و نوآوری سبز	تأسیس خانه فناور سبز
		تأسیس خانه فناور سبز

پیامدها

مصاحبه شوندگان در پاسخ به سوالاتی که مربوط به پیامدهای خط مشی گذاری است، توضیحات و مصادیقی را بیان کردند که کدهای مستخرج از عبارات مهم آنها استخراج شده است. در مرحله بعد این کدها پالایش شده و مهم ترین آنها کدهای نهایی پیامدهای را شکل داده است. در جدول ۳ کدهای نهایی ارائه شده است.

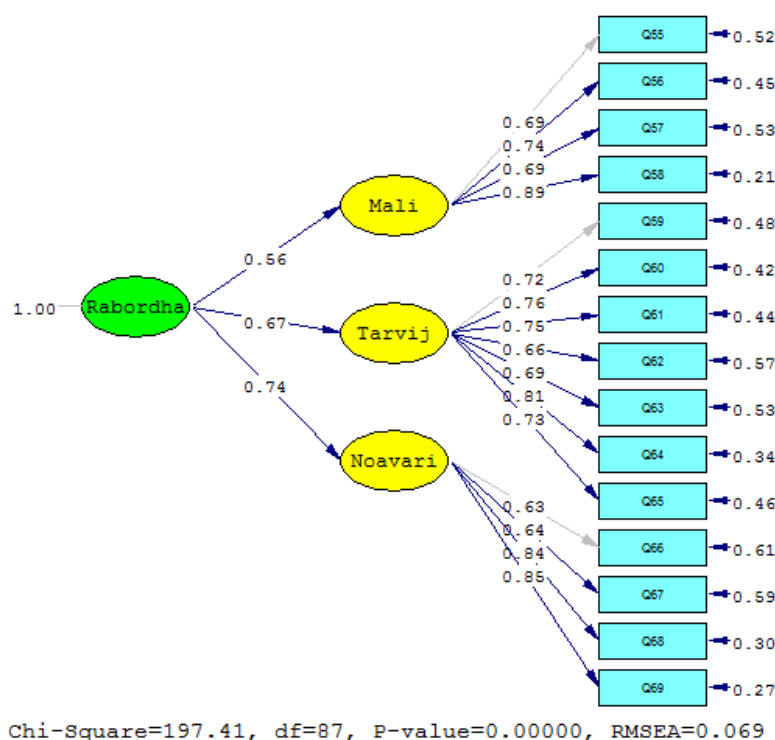
جدول ۳. مفاهیم و مقوله های شناسایی شده مرتبط با پیامدها (Source: By author)

مقوله	مفهوم	کدهای نهایی
پیامدهای اقتصادی	پیامدهای اقتصادی	افزایش بهره‌وری بهره برداران کشاورزی
		افزایش تولید کمی و کیفی محصولات سالم کشاورزی سبز و صادرات
		افزایش کیفیت مواد غذایی مصرفی
		توسعه طرح اشتغال زایی کاشت گیاهان دارویی و حفظ پوشش جنگلی در جهت فرهنگ سبز
		توسعه فرهنگ کارآفرینی سبز در مناطق روستایی بجای کشاورزی مبتنی بر سود
پیامدهای زیست محیطی	پیامدهای زیست محیطی	صادرات محصولات سبز با کیفیت و ارز آوری به کشور
		جلوگیری از اثرات گلخانه‌ای الاینده‌ها و سوخت‌های فسیلی و افزایش استفاده از منابع انرژی تجدیدپذیر
		جلوگیری از تخریب محیط زیست و تأثیرات سمی و کود شیمیایی مبتنی بر فرهنگ سبز
		حفظ کاربری اراضی و توسعه پوشش جنگلی و گیاهی
		سلامت محیط زیست گیاهی، جانوری، انسانی
پیامدهای زیست محیطی	پیامدهای زیست محیطی	توسعه و تسری رفتارها و سبک زندگی سبز
		جلوگیری از مهاجرت اسکان روستائیان و عشایر به شهرها
		کاهش بیمارهای خطرناک مخصوصاً سرطان با ترویج ونهادینه کردن فرهنگ سبز و تولیدات ارگانیک
		افزایش رفاه اجتماعی و ارتقاء کیفیت زندگی
		نهادینه شدن باور حمایت از زیست محیط مبتنی بر فرهنگ سبز در مدیران، کارکنان و بهره برداران کشاورزی و منابع طبیعی
پیامدهای اجتماعی	پیامدهای اجتماعی	کاهش وابستگی به کشورهای دیگر با ایجاد روحیه خودباوری
		توزیع عادلانه ثروت در حمایت از تولید کنندگان و فعالان زیست محیطی مبتنی بر فرهنگ سبز
		توسعه امنیت غذایی و تولید محصولات ارگانیک مبتنی بر سلامت مبتنی بر فرهنگ سبز
		بهره وری سازمانی
		افزایش هویت و وجهه اجتماعی سبز سازمانی
پیامدهای سازمانی	پیامدهای سازمانی	توسعه مسئولیت پذیری و رفتار مبتنی بر فرهنگ سبز کارکنان
		شفافیت و خلاقیت سبز سازمانی

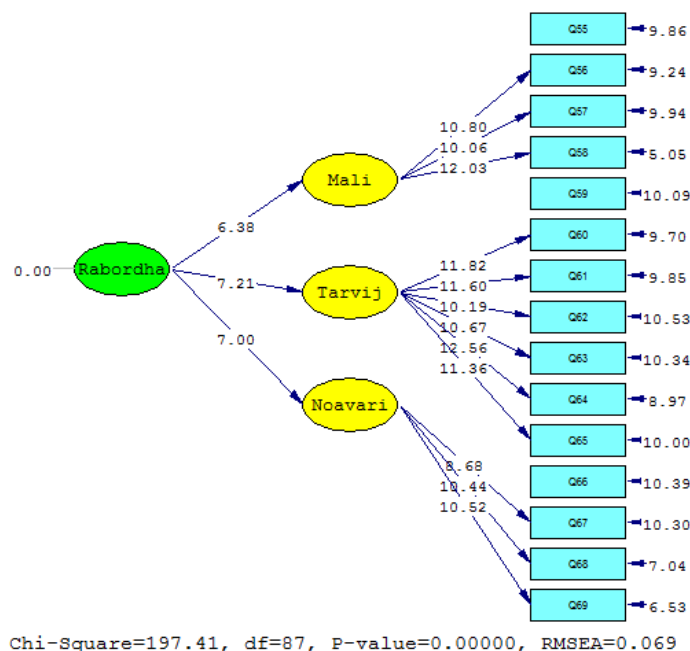
در این مرحله از تحقیق، کدهای استخراج شده به صورت پرسشنامه در آمدند و با استفاده از پرسشنامه طراحی شده و با استفاده از نمونه‌گیری سیستماتیک، میان خبرگان منتخب توزیع شدند. نتایج به دست آمده با استفاده از نرم افزار لیزرل مورد بررسی قرار گرفتند (شکل ۱ و ۲)، که مقادیر مربوط در جدول‌های شماره ۴ و ۵ مشاهده می‌گردد. در این قسمت ابتدا، اهمیت و وزن هریک از شاخص‌ها تعیین می‌شود و سپس شاخص‌های هر عامل مشخص می‌شوند و آنگاه ضریب اهمیت و میانگین مجموعه عوامل هریک از کدها مورد تفکیک قرار می‌گیرد. اعتبار شاخص‌های این مضمون توسط ۱۹ نفر از خبرگان دانشگاهی ارزیابی شده است.

تحلیل عاملی تأییدی راهبردها

شکل ۱ خروجی لیزرل مقوله راهبردها را در حالت ضرایب استاندارد و شکل ۲ خروجی لیزرل این مقوله را در حالت عدد معناداری نشان می‌دهد.

شکل ۱. تحلیل عاملی تأییدی مقوله راهبردها در حالت ضرایب استاندارد (Source:By author)

شکل ۲. تحلیل عاملی تأییدی مقوله راهبردها در حالت اعداد معناداری (Source:By author)

همانگونه که در شکل ۱ و ۲ و جدول ۴ مشاهده می‌شود، در اینجا در اینجا تمامی مقادیر t نیز بالاتر از ۱.۹۶ می‌باشند که حاکی از معنی‌دار بودن در سطح اطمینان ۹۵٪ ابعاد با گویه‌ها می‌باشد. سؤال اساسی مطرح شده این است که آیا این مدل اندازه‌گیری مناسب است؟ با نگاهی با نتایج خروجی لیزرل (بارهای عاملی و شاخص‌های برازش) که در جدول ۴ آمده است، ملاحظه می‌شود که مدل اندازه‌گیری مدل مناسبی است چون که مقدار کای دو، مقدار RMSEA و نسبت کای دو به درجه آزادی آن کم بوده و نیز مقدار GFI و NFI آن بالای ۰/۹ است. کلیه مقادیر t نیز معنی‌دار می‌باشند.

جدول ۴. شاخص‌های برازش مقوله راهبردها (Source:By author)

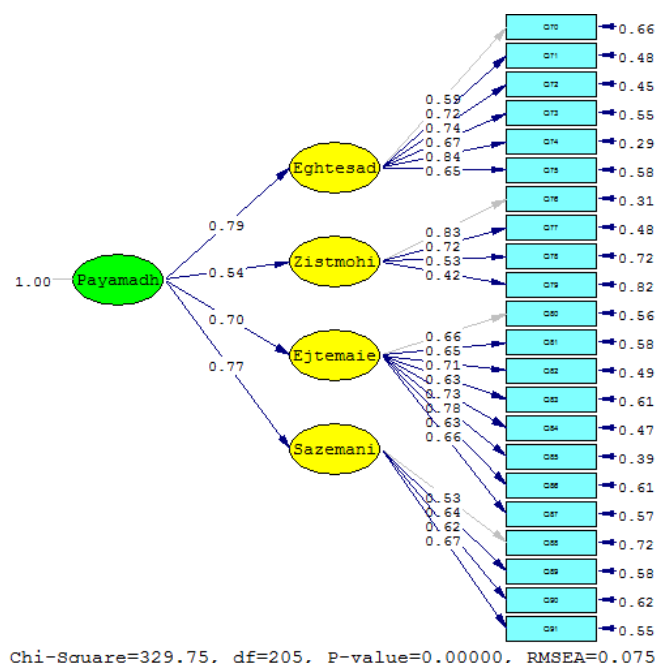
متغیرهای پنهان	متغیرهای مشاهده شده	بار عاملی	آماره t -value	سطح معناداری	نتیجه
سیاست‌های مالی	ارائه مشوق‌های مالی و یارانه برای کشاورزان به منظور پذیرش تکنولوژی‌های جدید و مصرف بهینه انرژی مبتنی بر فرهنگ سبز	۰/۶۹		۰/۰۱ <	معنادار است
	مصوب کردن مالیات سبز جهت تولید کنندگان محصولات سبز	۰/۷۴	۱۰/۸۰	۰/۰۱ <	معنادار است
	اعمال سیاست‌های تشویقی مثل تسهیل در صادرات تولیدکنندگان محصولات سبز در جهت حمایت از محیط زیست مبتنی بر فرهنگ سبز	۰/۶۹	۱۰/۰۶	۰/۰۱ <	معنادار است
	حمایت و تقدیر از وارد کنندگان نهاده‌های کشاورزی سبز	۰/۸۹	۱۲/۰۳	۰/۰۱ <	معنادار است
آموزش، ترویج و فرهنگ‌سازی	آشناسازی مصرف‌کنندگان با فرهنگ زیست محیطی	۰/۷۲		۰/۰۱ <	معنادار است
	نشر، توسعه و ترویج اهمیت فرهنگ سبز	۰/۷۶	۱۱/۸۲	۰/۰۱ <	معنادار است

معرفی و تقدیر کارمندان و بهره‌برداران نمونه سبز	۰/۷۵	۱۱/۶۰	<۰/۰۱	معنادار است	
توانمندسازی و ترغیب کارکنان در جهت فرهنگ سبز	۰/۶۶	۱۰/۱۹	<۰/۰۱	معنادار است	
اشتراک‌گذاری و انتقال اطلاعات بین تولیدکنندگان محصولات سبز	۰/۶۹	۱۰/۶۷	<۰/۰۱		
سهیم کردن همکاران آگاه به فرهنگ سبز در تصمیم‌گیری‌ها	۰/۸۱	۱۲/۵۶	<۰/۰۱	معنادار است	
نشر و توسعه دانش الگوی کشت و فرهنگ سبز در سازمان	۰/۷۳	۱۱/۳۶	<۰/۰۱	معنادار است	
حمایت و ایجاد انگیزه از شرکت‌های دانش‌بنیان در تولید ادوات کشاورزی با مصرف بهینه انرژی	۰/۶۳		<۰/۰۱	معنادار است	
توسعه فناوری‌های مدرن در بخش کشاورزی	۰/۶۴	۸/۶۸	<۰/۰۱	معنادار است	
تدوین و اجرای برنامه‌های فنی و مالی برای کاهش هزینه تولید محصولات سبز	۰/۸۴	۱۰/۴۴	<۰/۰۱	معنادار است	
تأسیس خانه فناور سبز	۰/۸۵	۱۰/۵۲	<۰/۰۱	معنادار است	
RMSEA	X ² /df	GFI	CFI	IFI	RMR
۰/۰۶۹	۲/۲۶۹	۰/۹۷	۰/۹۴	۰/۹۴	۰/۹۷

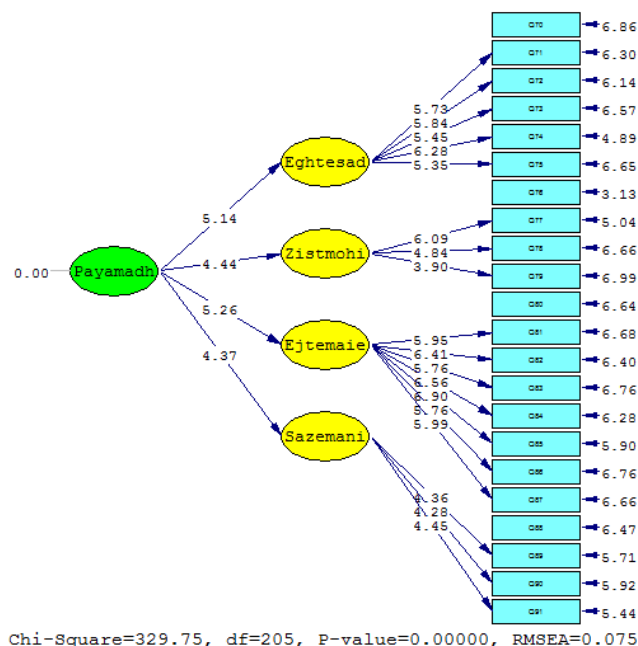
توسعه و نوآوری
سبز

تحلیل عاملی تأییدی پیامدها

شکل ۳ خروجی لیزرل مقوله پیامدها را در حالت ضرایب استاندارد و شکل ۴ خروجی لیزرل این مقوله را در حالت عدد معناداری نشان می‌دهد.

شکل ۳. تحلیل عاملی تأییدی مقوله پیامدها در حالت ضرایب استاندارد (Source:By author)

شکل ۴. تحلیل عاملی تأییدی مقوله پیامدها در حالت اعداد معناداری (Source:By author)

همانگونه که در شکل ۳ و ۴ و جدول ۵ مشاهده می‌شود، در اینجا تمامی مقادیر t نیز بالاتر از ۱.۹۶ می‌باشند که حاکی از معنی دار بودن در سطح اطمینان ۹۵٪ ابعاد با گویه‌ها می‌باشد. سؤال اساسی مطرح شده این است که آیا این مدل اندازه‌گیری مناسب است؟ با نگاهی با نتایج خروجی لیزرل (بارهای عاملی و شاخص‌های برازش) که در جدول ۵ آمده است، ملاحظه می‌شود که مدل اندازه‌گیری مدل مناسبی است چون که مقدار کای دو، مقدار RMSEA و نسبت کای دو به درجه آزادی آن کم بوده و نیز مقدار GFI و NFI آن بالای ۰/۹ است. کلیه مقادیر t نیز معنی دار می‌باشند.

جدول ۵. شاخص‌های برازش مقوله پیامدها (Source:By author)

متغیرهای پنهان	متغیرهای مشاهده شده	بار عاملی	آماره t -value	سطح معناداری	نتیجه
پیامدهای اقتصادی	افزایش بهره‌وری بهره‌برداران کشاورزی	۰/۵۹		۰/۰۱ <	معنادار است
	افزایش تولید کمی و کیفی محصولات سالم کشاورزی سبز و صادرات	۰/۷۲	۵/۷۳	۰/۰۱ <	معنادار است
	افزایش کیفیت مواد غذایی مصرفی	۰/۷۴	۵/۸۴	۰/۰۱ <	معنادار است
	توسعه طرح اشتغال‌زایی کاشت گیاهان دارویی و حفظ پوشش جنگلی در جهت فرهنگ سبز	۰/۶۷	۵/۴۵	۰/۰۱ <	معنادار است
	توسعه فرهنگ کارآفرینی سبز در مناطق روستایی بجای کشاورزی مبتنی بر سود	۰/۸۴	۶/۲۸	۰/۰۱ <	معنادار است
	صادرات محصولات سبز با کیفیت و ارزآوری	۰/۶۵	۵/۳۵	۰/۰۱ <	معنادار است
پیامدهای زیست محیطی	جلوگیری از اثرات گلخانه‌ای آینده‌ها و سوخت‌های فسیلی و افزایش استفاده از منابع انرژی تجدیدپذیر	۰/۸۳		۰/۰۱ <	معنادار است

مغنا دار است	۰/۰۱<	۶/۰۹	۰/۷۲	جلوگیری از تخریب محیط زیست و تأثیرات سمی و کود شیمیایی مبتنی بر فرهنگ سبز	
مغنا دار است	۰/۰۱<	۴/۸۴	۰/۵۳	حفظ کاربری اراضی و توسعه پوشش جنگلی و گیاهی	
مغنا دار است	۰/۰۱<	۳/۹۰	۰/۴۲	سلامت محیط زیست گیاهی، جانوری، انسانی	
مغنا دار است	۰/۰۱<		۰/۶۶	توسعه و تسری رفتارها و سبک زندگی سبز	
مغنا دار است	۰/۰۱<	۵/۹۵	۰/۶۵	جلوگیری از مهاجرت اسکان روستائیان و عشایر به شهرها	
مغنا دار است	۰/۰۱<	۶/۴۱	۰/۷۱	کاهش بیمارهای خطرناک مخصوصاً سرطان با ترویج ونهادینه کردن فرهنگ سبز و تولیدات ارگانیک	
مغنا دار است	۰/۰۱<	۵/۷۶	۰/۶۳	افزایش رفاه اجتماعی و ارتقاء کیفیت زندگی	
مغنا دار است	۰/۰۱<	۶/۵۶	۰/۷۳	نهادینه شدن باور حمایت از زیست محیط مبتنی بر فرهنگ سبز در مدیران، کارکنان و بهره برداران کشاورزی و منابع طبیعی	پیامدهای اجتماعی
مغنا دار است	۰/۰۱<	۶/۹۰	۰/۷۸	کاهش وابستگی به کشورهای دیگر با ایجاد روحیه خودباوری	
مغنا دار است	۰/۰۱<	۵/۷۶	۰/۶۳	توزیع عادلانه ثروت در حمایت از تولید کنندگان و فعالان زیست محیطی مبتنی بر فرهنگ سبز	
مغنا دار است	۰/۰۱<	۵/۹۹	۰/۶۶	توسعه امنیت غذایی و تولید محصولات ارگانیک مبتنی بر سلامت مبتنی بر فرهنگ سبز	
مغنا دار است	۰/۰۱<		۰/۵۳	بهره وری سازمانی	
مغنا دار است	۰/۰۱<	۴/۳۶	۰/۶۴	افزایش هویت و وجهه اجتماعی سبز سازمانی	
مغنا دار است	۰/۰۱<	۴/۲۸	۰/۶۲	توسعه مسئولیت پذیری و رفتار مبتنی بر فرهنگ سبز کارکنان	پیامدهای سازمانی
مغنا دار است	۰/۰۱<	۴/۴۵	۰/۶۷	شفافیت و خلاقیت سبز سازمانی	
RMR	IFI	CFI	GFI	X ² /df	RMSEA
۰/۹۲	۰/۹۰	۰/۹۰	۰/۹۳	۱/۶۰۸	۰/۰۷۵

بحث و نتیجه گیری

با طراحی قوانین و الگوی مناسب عوامل راهبردها و پیامدهای مؤثر بر خط مشی زیست محیطی مبتنی بر فرهنگ سبز در سازمان جهاد کشاورزی می‌توان امیدوار بود که بخش مهمی از مشکلات زیست محیطی ناشی از تولید محصولات که ریشه در باور بهره برداران و کارکنان این سازمان دارد، حل گردد. در راهبردها و اقدامات، کنش‌ها و فعالیت‌های اصلی مورد توجه قرار گرفت. در مرحله کدگذاری باز و با تجزیه و تحلیل دقیق مصاحبه‌ها در قالب ۳ مفهوم استخراج گردید. یکی از عوامل تأثیرگذار سیاست‌های مالی شناسایی شد که ۴ کد است. گسترش پایه‌های مالیاتی بهترین گزینه برای افزایش درآمدهای مالیاتی به ویژه از طریق مالیات زیست محیطی است. در واقع، استفاده از مالیات‌های زیست محیطی روشی نوین برای تخصیص بهینه منابع در راستای افزایش رفاه اجتماعی است. جعفری، صمیمی و علی زاده (۱۳۹۵) نیز دریافتند که با افزایش نرخ مالیات سبز به عنوان مالیات غیر مستقیم با لحاظ نمودن اثر مثبت کاهش آلودگی، رشد اقتصادی افزایش می‌یابد.

مالیات سبز در بخش کشاورزی و مالیات بر میزان مصرف کود و سم در واحد زمین به موجب قانون مالیات‌های مستقیم ماده (۸۱) «درآمد حاصل از کلیه فعالیت‌های کشاورزی، دامداری، پرورش ماهی و زنبور عسل و پرورش طیور،

صیادی و ماهی گیری، نوغان داری، احیای مراتع و جنگل ها، باغات، اشجار از هر قبیل و نخیلات، از پرداخت مالیات معاف است و حمایت از این بخش جزء سیاست های کلان توسعه کشور محسوب می شود»، اما بر قراری مالیات بر نوع فعالیت هایی که موجب تخریب محیط زیست می شود، امکان پذیر است. مفهوم آموزش، ترویج و فرهنگ سازی نیز به عنوان یکی از عوامل تأثیرگذار شناسایی شد که شامل ۷ کد است. واقعیت این است که جامعه امروز، دوره پرشتابی را از نظر صورت بندی های فرهنگی و اجتماعی تجربه می کند و مراکز علمی و پژوهشی موظفند ضمن پرداختن به مبانی ارزشی و اعتقادی جامعه، آن نوع اخلاق زیست محیطی را توسعه دهند که به حفظ محیط زیست کمک کند و راهنمای عمل انسان در تعامل با آن باشد.

مراکز علمی و پژوهشی، به عنوان اجتماع اندیشمندان و دانش پژوهان، مهد نوسازی اجتماع نیز به شمار می روند. زیرا در آنها، فکر و اندیشه های جدید، دانش و معرفت نو و فرهنگی خلاق و پویا، نشو و نما می کنند. آموزش می تواند نقشی مهم و بی بدیل در ترویج و توسعه فرهنگ استفاده از منابع طبیعی و توجیه پیامدهای سوء رفتار با محیط زیست داشته باشد. یکی از عوامل تأثیرگذار توسعه و نوآوری سبز شناسایی شد که ۴ کد است. سمانا و همکاران نوآوری سبز را به عنوان یک دیدگاه، ایده، محصول، خدمت یا فرایندی جدید تعریف کرده اند که به دنبال کاهش اثرات زیست محیطی است. به طور کلی هدف از نوآوری سبز کاهش اثرات نامطلوب زیست محیطی است و این عامل مهم در کل زنجیره ارزش از تأمین کننده تا مصرف کننده مطرح می شود. پژوهش گران پیشین نوآوری سبز را متشکل از چهار بعد اصلی دانسته اند: نوآوری مدیریتی سبز، نوآوری محصول سبز، نوآوری فرآیند سبز و نوآوری فناوریانه سبز.

در نهایت، در بعد پیامدها، نتایج و پیامدهای مورد انتظار از تدوین الگوی خط مشی گذاری زیست محیطی در سازمان جهاد کشاورزی استان کهگیلویه و بویراحمد، مبتنی بر فرهنگ سبز مورد توجه قرار گرفت. در مرحله کدگذاری باز و با بررسی تجزیه و تحلیل دقیق مصاحبه ها، ۲۲ کد نهایی استخراج گردید که بر اساس تجزیه و تحلیل مرحله بعد، یعنی کدگذاری محوری، این کدها در ۴ مفهوم و یک مقوله دسته بندی شدند. مفهوم پیامدهای اقتصادی نیز به عنوان یکی از عوامل تأثیرگذار شناسایی شد که شامل ۶ کد است. مفهوم اقتصاد سبز ریشه در ایده های اولیه در خصوص رابطه بین مدیریت زیست محیطی پایدار و توسعه اقتصادی دارد. در این صورت اقتصاد سبز به عنوان کلید توسعه پایدار شناخته می شود. به طور کلی اقتصاد سبز گونه ای از اقتصاد است که در آن رشد و توسعه اقتصادی بر مبنای تعادل اکولوژیکی محیط زیست پایه ریزی می شود تا با این فرض بتوان دو هدف توسعه اقتصادی و حفاظت از محیط زیست را همزمان تحقق بخشید. برطبق تعریف بخش محیط زیست سازمان ملل متحد، اقتصاد سبز به عنوان یکی از راهکارهای بهبود سلامت و برابری اجتماعی مطرح است و نیز به میزان کافی خطرات زیست محیطی و اکولوژیکی را کاهش می دهد. در این فرآیند رشد درآمدها و اشتغالزایی در بخش دولتی و خصوصی به گونه ای صورت می پذیرد که با کاهش انتشار کربن و آلاینده ها، افزایش بهره وری انرژی، استفاده بهینه از منابع، جلوگیری از تخریب محیط زیست، تنوع زیستی و اکوسیستم همراه باشد. علاوه بر این شاخص های عمده عملکرد اقتصادی از قبیل رشد تولید ناخالص داخلی باید براساس میزان آلاینده گی، استفاده مؤثر از منابع، کاهش خدمات اکوسیستم و پیامدهای گسترده از دست رفتن سرمایه های طبیعی

تنظیم شود. ادراک اقتصاد سبز در مفهوم گسترش فهم و آگاه سازی ادبیات اقتصاد سبز است که از طریق آموزش در دانشگاه‌ها با ترویج رشته‌های تحصیلی اقتصاد سبز، توسعه پایدار، شهر سبز، شهر اکولوژیک انجام می‌گیرد. عملکرد اقتصاد سبز در مفهوم میزان راهکارهای عملیاتی و سیاست‌های اجرایی و بالفعل در راستای اقتصاد سبز است.

یکی از عوامل پیامدهای زیست محیطی شناسایی شد که ۴ کد است. فرهنگ سازمانی حفاظت از محیط زیست می‌تواند بر ماهیت و هدف رفتار استراتژیک مسئول در قبال محیط زیست سازمان‌ها اثر داشته باشد. فرهنگ سازمانی سبز به مجموعه‌ای از ارزش‌ها و هنجارهای سبز به اشتراک گذاشته شده توسط اعضای سازمان اطلاق می‌شود که می‌توانند بر ماهیت و دامنه رفتار استراتژیک سازگار با محیط زیست سازمان تأثیر بگذارند.

مفهوم پیامدهای اجتماعی نیز به عنوان یکی از عوامل تأثیرگذار شناسایی شد که شامل ۸ کد است. به طور کلی پایداری اجتماعی به عنوان شرایط افزایش دهنده زندگی در جوامع و فرآیندی در درون جوامع است که می‌تواند به آن شرایط دست یابد. پایداری محیطی بر حفظ یا بهبود یکپارچگی سیستم‌های حمایتی حیات زمین تمرکز دارد. از آنجا که پایداری محیطی به دنبال بهبود رفاه انسان با حفاظت از منابع اولیه‌ای است که برای برآوردن نیازهای انسان استفاده می‌شود. بنابراین، پیش نیاز برای پایداری اجتماعی است. علاوه بر این، مطالعات انجام شده توسط فلوریدا (۱۹۹۶) نشان دادند که هر دو بعد پایداری (اجتماعی و محیطی) با یکدیگر مرتبط هستند. تحقیقات قبلی نشان می‌دهد که نوع دوستی تأثیر مثبت بر حفاظت از محیط زیست دارد.

یکی از عوامل تأثیرگذار توسعه و نوآوری سبز شناسایی شد که ۴ کد است. مدیریت منابع انسانی سبز یکی از مهم‌ترین جنبه‌های سیستم‌های منابع انسانی محیطی است. مدیریت منابع انسانی سبز مبتنی بر دیدگاه دوست‌دار محیط زیست است و با هدف ترویج فرهنگ سازمانی سبز به منظور تشویق کارکنان به انجام کار خود به دوست‌دار محیط زیست ممکن است. علاوه بر این، مدیریت سبز بر آموزش نیروی کار در مورد اهداف زیست محیطی و ایجاد مزیت رقابتی بر اساس ملاحظات زیست محیطی تمرکز دارد. با اشاره به سیاست‌ها و اصول موجود مدیریت منابع انسانی سبز، چنین مدیریتی مستلزم تقویت تعهد کارکنان به محیط زیست و کار گروهی در این زمینه و جذب، پاداش دادن، تشویق به رشد شخصی و آموزش کارکنان در راستای اهداف زیست محیطی سازمان است. فرهنگ سازمانی حفاظت از محیط زیست می‌تواند بر ماهیت و هدف رفتار استراتژیک مسئول در قبال محیط زیست سازمان‌ها اثر داشته باشد. لذا ترویج ارزش‌ها و هنجارها در میان کارکنان مانند نظارت زیست محیطی و پاسخگویی اجتماعی بر ای ترویج تفکر سازگار با مسائل زیست محیطی بسیار تأثیر گذار است. فرهنگ سازمانی در شرایطی سبز تلقی می‌شود که کارکنان و اعضای سازمان در راستای به حداقل رساندن آثار منفی و به حداکثر رساندن آثار مثبت فعالیت‌های خود بر عملکرد زیست محیطی سازمان تلاش کنند. به طور کلی، نوآوری سبز، فرایند تولید دانش فنی باهدف کاهش پیامدهای منفی زیست محیطی است. مجموع این عوامل باعث توسعه خط مشی‌گذاری زیست محیطی مبتنی بر فرهنگ در سازمان جهاد کشاورزی می‌شود. به طور کلی نتایج حاصل از تحلیل مضمون نشان داد که مهم‌ترین راهبردها دارای ۳ مفهوم و ۱۵ کد شامل سیاست‌های مالی، آموزش، ترویج و فرهنگ‌سازی، توسعه نوآوری سبز و مهم‌ترین پیامدها دارای ۴ مفهوم و

۲۲ کد شامل پیامدهای اقتصادی، زیست محیطی، اجتماعی و سازمانی مبتنی بر فرهنگ سبز است. همچنین، نتایج تحلیل عاملی نشان داد راهبردها و پیامدهای خط مشی گذاری زیست محیطی مبتنی بر فرهنگ سبز در سازمان جهاد کشاورزی اثربخش است.

مشارکت نویسندگان

تمام نویسندگان به نسبت سهم برابر در این پژوهش مشارکت داشته‌اند.

تأیید اخلاقی

رضایت کتبی آگاهانه از افراد برای انتشار اطلاعات ناشناس آنها در این مقاله اخذ شده است.

تعارض منافع

هیچ گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است.

References

- Appiah, M. K., Sam, A., Osei-Agyemang, V., & Nsowah, A. (2023). Green culture, environmental innovativeness, green intellectual capital and circular economy implementation behaviour: A sequential mediation model. *Cogent Engineering*, 10(1). <https://doi.org/10.1080/23311916.2023.2220496>
- Bondari, A., Bagheri, A., & Sookhtanlo, M. (2020). Investigating the Environmental Behavior of Farmers on the Use of Agricultural Pesticides in Moghan Plain. *Human & Environment*, 2(18), 67-84. <http://sanad.iau.ir/fa/Article/847736>
- Chan, A. T. L., Ngai, E. W. T., & Moon, K. K. L. (2017). The effects of strategic and manufacturing flexibilities and supply chain agility on firm performance in the fashion industry. *European Journal of Operational Research*, 259(2), 486-499. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ejor.2016.11.006>
- Chan, Y. T. (2020). Are macroeconomic policies better in curbing air pollution than environmental policies? A DSGE approach with carbon-dependent fiscal and monetary policies. *Energy Policy*, 141. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2020.111454>
- Chen, Y.-S., & Chang, C.-H. (2013). The Determinants of Green Product Development Performance: Green Dynamic Capabilities, Green Transformational Leadership, and Green Creativity. *Journal of Business Ethics*, 116(1), 107-119. <https://doi.org/10.1007/s10551-012-1452-x>
- Cohen, S. (2006). *Understanding Environmental Policy*. Columbia University Press.
- Gupta, S., Dangayach, G. S., Singh, A. K., Meena, M. L., & Rao, P. N. (2018). Implementation of sustainable manufacturing practices in Indian manufacturing companies. *Benchmarking: An International Journal*, 25(7), 2441-2459. <https://doi.org/10.1108/bij-12-2016-0186>
- Hou, S., Xu, J., & Yao, L. (2021). Integrated environmental policy instruments driven river water pollution management decision system. *Socio-Economic Planning Sciences*, 75. <https://doi.org/10.1016/j.seps.2020.100977>
- Kraft, M. E. (2017). *Environmental Policy and Politics*. <https://doi.org/10.4324/9781315437057>
- Li, C., Liu, J., & Wang, L. (2024). Research on the influence mechanism of public green behavior guiding policy effect: from the perspective of policy synergy system. *Environment, Development and Sustainability*. <https://doi.org/10.1007/s10668-023-04397-1>

- Liu, Y., Li, Y., Wang, H., & Liu, J. (2024). How does green culture impact corporate environmental responsibility? A dual perspective from ability-motivation-opportunity and organizational learning theory. *Environment, Development and Sustainability*. <https://doi.org/10.1007/s10668-024-04627-0>
- Mohammadi, H. M. (2017). *Basics and principles of public policy making*. SAMT.
- Moini, H., J. Sorensen, O., & Szuchy-Kristiansen, E. (2014). Adoption of green strategy by Danish firms. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 5(2), 197-223. <https://doi.org/10.1108/sampj-01-2013-0003>
- Sadegh Salehi, S. F., Yaser Gholipour. (2023). Analyzing Factors Influencing Image and Environmentally-Friendly tourists Behavior in Nature-Based Destinations (Case Study: Masal City). *Tourism & Management Studies*. <https://doi.org/10.22054/tms.2020.48882.2245>
- Sadegh Salehi, S. F. Y. G. (2023). Analyzing Factors Influencing Image and Environmentally-Friendly tourists Behavior in Nature-Based Destinations (Case Study: Masal City). *Tourism & Management Studies*. <https://doi.org/10.22054/tms.2020.48882.2245>
- Som, S., Burman, R. R., Sharma, J. P., Padaria, R., Paul, S., & Singh, A. K. (2018). Attracting and Retaining Youth in Agriculture: Challenges and Prospects. *Journal of Community Mobilization and Sustainable Development*, 13, 385-395.
- Song, W., Wang, G.-Z., & Ma, X. (2020). Environmental innovation practices and green product innovation performance: A perspective from organizational climate. *Sustainable Development*, 28(1), 224-234. <https://doi.org/https://doi.org/10.1002/sd.1990>
- Song, W., Wang, G. Z., & Ma, X. (2019). Environmental innovation practices and green product innovation performance: A perspective from organizational climate. *Sustainable Development*, 28(1), 224-234. <https://doi.org/10.1002/sd.1990>
- Tehrani, M., Bahmanpour, H., Zaeimdar, M., & Taghavi, L. (2014). Identifying and Prioritizing Green Management Indicators in the Fields of Energy and Waste (A Case study: Erfan Hospital of Tehran, Iran). *Current World Environment*, 9(3), 797-803. <https://doi.org/10.12944/cwe.9.3.29>
- Tuokuu, F. X. D., Idemudia, U., Gruber, J. S., & Kayira, J. (2019). Linking stakeholder perspectives for environmental policy development and implementation in Ghana's gold mining sector: Insights from a Q-methodology study. *Environmental Science & Policy*, 97, 106-115. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2019.03.015>
- Vijay Kulkarni, T. V. R. (2006). *Environmental Management*. The Energy and Resources Institute (TERI).
- Yadav, G., Dinesh, S., & Desai, T. N. (2018). Application of hybrid framework to facilitate lean six sigma implementation: a manufacturing company case experience. *Production Planning & Control*, 29(3), 185-201. <https://doi.org/10.1080/09537287.2017.1402134>